

L. DEINICHENKO

Slavyansk

THEORETICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM OF SPIRITUALITY OF THE INDIVIDUAL IN PSYCHOLOG

Based on the theoretical analysis of the psychological literature on research revealed various aspects of spiritual nature. In psychological understanding of the author, spirituality is seen as a form of activity of the individual, as activities, which promotes for the physical, emotional, mental, social development of human.

In hierarchical value structure the spiritual valuables are highest. In the article also carried out a comparative analysis of approaches to the study of the phenomenon of spirituality and the basic components of personal development.

Key words: spirituality, spiritual potential, value orientation, intellectual development of the individual.

Л. Н. ДЕЙНИЧЕНКО

г. Славянск

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОБЛЕМЫ ДУХОВНОСТИ ЛИЧНОСТИ В ПСИХОЛОГИИ

На основе теоретического анализа психологической литературы по проблеме исследования раскрыт разноаспектный характер духовности. В психологическом понимании автором, духовность рассматривается как форма активности личности, как деятельность, которая содействует развитию человека – физическому, эмоциональному, ментальному, социальному. Духовные ценности являются наивысшими в иерархичной ценностной структуре.

В статье так же проведен сравнительный анализ подходов к изучению феномена духовности и рассмотрены основные компоненты духовного развития личности.

Ключевые слова: духовность, духовный потенциал, ценностные ориентации, духовное развитие личности.

Стаття надійшла до редколегії 20.10.2015

УДК 159.9:316.6

Л. Д. ЗАГРАЙ

м. Івано-Франківськ

todoriv_larisa@i.ua

ГЕНДЕРНА СПЕЦИФІКА КОНЦЕПТІВ «СТАВЛЕННЯ ДО СВІТУ» У СТУДЕНТІВ

У статті аналізується проблема дослідження гендеру у соціокультурному контексті. Обґрунтовується необхідність нової методології дослідження гендеру – соціального конструктивізму. Акцентується увага на дослідженні гендерної моделі світу, яка тлумачиться як континуальна система концептів, смислів, які конструюються у процесі міжособистісної взаємодії в певному контексті в результаті інтерпретації. Пропонується методика дослідження конфігурації системи концептів «ставлення до світу» у студентів. Висвітлюються різні конфігурації системи концептів «ставлення до світу» у юнаків та дівчат отримані в результаті застосування факторно аналітичної процедури.

Ключові слова: гендер, гендерна модель світу, індивідуальна система значень, інтерпретація, концепт, система концептів «ставлення до світу».

Існують різні підходи у психологічній науці, в яких актуалізуються питання психології чоловіка і жінки. Переважно акцентується увага в таких дослідженнях на відмінностях між чоловіками і жінками, які в одних теоріях пояснюються біологічними чинниками, в інших соціальними чи психологічними. Однак

жодна із цих теорій не відповідає запитам сучасності, оскільки не може пояснити існування різних гендерів у різних культурах, спільнотах, субкультурах.

Нове «Я» є рухливим, плинним, таким, що відчуває на собі вплив інших і не поспішає створювати свій індивідуальний образ «Я»,

свій текст. Воно намагається бути контекстуальним, «вписуватися» у певні рамки зрозумілості [5, 10]. Конструюється таке «Я» завдяки комунікативним процесам і має лігнвістичну, а не біологічну, психологічну чи когнітивну природу. Саме така ідея пронизує соціально-конструктивістську теорію, що належить до постнекласичних наукових підвалин. Людина тлумачиться як соціальна конструкція, вплетена у складні суспільні процеси, де мова є і продуктом, і продуцентом дійсності. Саме такий підхід до розуміння особистості дозволяє досліджувати гендер як соціальну конструкцію, вести мову про гендерний досвід людини, який може бути різним в залежності від того у якому соціокультурному контексті він створювався, на основі яких гендерних схем, стереотипів, текстів. Однак людина не автоматично засвоює соціокультурну реальність. Світ, який сприймає вона, завжди постає перед нею у її власному переживанні та особистісній інтерпретації. Будь-яка інтерпретація ґрунтується на попередньому досвіді, моделі світу, яка виступає схемою, з якою зіставляються всі наші сприйняття, переживання.

У результаті осмислення та інтерпретації події, ситуації, вони набувають певного значення, яке переводиться людиною у структурну форму або вміщується у вже наявну структуру і включається в досвід, стає складовою свідомості. Модель світу людини є не чим іншим як відбитком, структурою домінуючих текстів культури, структурою картини світу, цілісним глобальним образом світу, що є результатом всієї сукупності діяльності людини, контактів її зі світом. Модель світу – це психічний гештальт світу, який містить опис його [4, 2]. Як зазначає Ж. П. Соколовська, така модель передбачає часткові моделі, які містять в собі відносно специфічне бачення основних системних характеристик дійсності. У системі таких окремих уявлень конкретизуються й реалізуються певні категоріальні структури, в яких свідомість осягає світ. Мережі категорій, основними «вузлами» яких є категорії матерії, руху, простору, часу, причини, закономірності, виступають у якості своєрідної канви, відповідно до якої створюються специфічні картини світу, і яка цілеспрямовує їхній синтез [4, 6–7].

Таке розуміння моделі світу дозволяє нам робити припущення про існування гендерної моделі світу, індивідуальної системи значень, притаманної чоловікам і жінкам, що відображає колективну форму світу, конкретних знань і закріплена у знаковій системі мови. Іншими словами, гендерна модель світу – це система індивідуальних значень, схем інтерпретації, концептів чоловіків та жінок, створених у певному контексті. Вона репрезентує дійсність у тому вигляді, в якому осмислюється, інтерпретується чоловіками та жінками. У процесі інтерпретації відбувається означування події, надання їй певного смислу, концептуалізація. Іншими словами, гендерна модель світу відбиває специфіку ставлення чоловіка чи жінки до реальності, яке формується на основі тих стереотипів, текстів, що циркулюють у міжперсональному просторі особистості. Саме такий підхід у дослідженні вімінностей між чоловіками та жінками дозволяє зрозуміти їх варіативність.

Як зазначає Б. О. Серебренніков, модель світу є зв'язуючою ланкою між свідомістю і життєдіяльністю, виступає «смысловим двійником світу», має безумовну достовірність для її носія, відображає єдність інваріантного і варіативного, процесу й результату усвідомлення [3, 46].

Модель світу у теорії Дж. Келлі розглядається як система конструктів, які взаємодіють між собою та взаємовизначають одні одних. Причому характер цієї взаємодії не випадковий, а носить цілісний, системний характер. Конструкти в силу цього набувають системних властивостей, яких не було б у них, коли б вони існували як ізольовані утворення [1]. Конструкт – це особливий суб'єктивний засіб, створений (*сконструйований*) самою людиною, перевірений (*валідизований*) нею на практиці, який допомагає їй сприймати і розуміти (*конструювати*) оточуючу дійсність, прогнозувати і оцінювати події [1]. Конструкт – це суттєва ознака, а не вербальний ярлик. Ми повинні постійно пам'ятати, що, вказуючи на індивідуальну систему конструктів, ми маємо на увазі ставлення і установки людини до світу, її позицію у світі [6, 31].

Дж. Келлі слушно зауважує, що ми намагаємося знайти смисл у Всесвіті, в самих собі і

тих ситуаціях, в які ми потрапляємо. Для цього кожен із нас знову і знову створює і переstrukturує різні імпліцитні теорії, досконалі чи не зовсім, і складає нашу систему особистісних конструктів. Відповідно до цієї системи, ми живемо, передбачаємо події, плануємо свою поведінку, задаємо собі та іншим різні запитання. Грунтуючись на цій же системі, оцінюємо результати наших дій і коригуємо наші способи інтерпретації [6]. У такому сенсі особисті теорії людини, тобто її система особистісних конструктів, можуть співвідноситись з тими, що у межах інших психологічних підходів називається «установками», «звичками», «системою підкріплень», «системою кодування інформації», «концептами», «філософією життя».

Як зазначає К. Двек, індивідуальні моделі чи імпліцитні теорії (термін Дж. Брунера, Р. Тагіурі) сприяють розвитку унікальної для кожної людини системи значень. Вона доводить, що саме значеннєва система визначає унікальність і специфічність цілепокладальних, перцептивних і поведінкових стратегій кожної людини, лежить в основі складної системи саморегуляції, визначає успіхи і невдачі людини, її самооцінку та оцінку інших людей.

Як зазначає Р. Й. Павільоніс, модель світу – це безупинно конструйовувана концептуальна система, якою наділена особистість про дійсний або можливий світ, що конструюється в процесі міжособистісної взаємодії, діяльності людини, і відображає її способи й механізми інтерпретації нових знань [2, 280]. Звідси випливає, що модель світу відображає сукупність знань і механізми їхнього здобування та інтеріоризації. Одиницями концептуальної системи є концепти-сенси – це усе, що знає особистість, думає, припускає щодо тієї чи іншої ситуації. Концептуальна система утворюється не тільки в результаті зовнішніх впливів об'єктивної дійсності на особистість, але й є результатом рефлексії як самостійної роботи мислення над структурами смислу.

Поняття «концепт» визначається науковцями (Н. Арутюнова, В. Фон Гумбольдта, Дж. Лаккофа, А. Леонтьєва, Д. Лихачова, Ю. Степанова, І. Стерніна, Б. Уорфа та ін.) як

мінімальна одиниця досвіду, яка вербалізується за допомогою слова; як особлива структура репрезентації досвіду у свідомості; як мисленнєве утворення, яке відображає ментальні і психічні ресурси нашої свідомості. Концепт – це весь потенціал значення слова, який включає в себе крім основного змісту суб'єктивний, який створений індивідом і перевірений ним на практиці.

Формування системи концептів людини визначається національно-культурними, соціальними, груповими, гендерними настановами, індивідуально-особистісними особливостями. У свідомості людини концепти утворюють певну структуровану систему, яка відображає його модель світу. У кожній культурі модель світу складається із цілого ряду універсальних концептів і констант культури, але у кожного народу між цими концептами існують свої, особливі співвідношення, які створюють основу національного світогляду, зокрема того, що визначає гендерну поляризацію. Отже, можна вести мову про існування гендерної моделі світу. Гендерна модель (образ) світу слугує індивідуалізованою основою сприйняття, розуміння та інтерпретації дійсності. Будучи не завжди усвідомленою, вона визначає спосіб, який лежить в основі розуміння та інтерпретації дійсності чоловіком чи жінкою і задає своєрідний характер їхніх самовиявів, дій.

Індивідуальні моделі (концепції) як когнітивні та емоційні структури, задають особистості схему інтерпретації її ставлення до себе (Я-концепція), інших (концепція іншого) та навколишнього (світу в цілому). Концепції включають мотиви, які спонукають нас до дії, норми та звички, на які ми орієнтуємося.

Отже, розглянуті різні теоретичні позиції дозволяють визначити гендерну модель світу у нашому дослідженні як континуальну систему концептів, смислів, які конструюються у процесі міжособистісної взаємодії в певному контексті в результаті інтерпретації. Такі моделі мають суб'єктивний характер, наділені властивостями цінності. Вони бувають досить стереотипними, конформістськими за своїм соціальним походженням, або оригінальними і такими, що не відповідають загальноприйнятим уявленням. Незважаючи

на неповторність кожної такої «моделі», умовно їх можна поділити на «чоловічі» та «жіночі».

Важливо визначити систему концептів гендерних моделей у студентської молоді, оскільки саме у період юності створюються концептосфера особистості, яка суттєво впливає на її самовиявлення.

Мета статті полягає у розкритті конфігурації концептів «ставлення до світу» як одного із компонентів гендерної моделі світу студентства.

При пошукові релевантних свідомості концептів ми опиралися на характеристики виявлені на першому етапі дослідження. Критерієм визначення ставлення досліджуваних до світу обрано ціннісні орієнтації. Виходячи із обраної загальної стратегії, при дослідженні ціннісної сфери респондентів було використано три методики: «Must-тем», яка передбачає вільну актуалізацію тих аспектів життєдіяльності, що на час обстеження знаходяться у центрі уваги респондентів; Морфо-

логічний тест життєвих цінностей (В. Сопов, Л. Карпушина); «Тест смисложиттєвих орієнтацій» Д. Леонтьєва; «Тест смисложиттєвих орієнтацій» Д. Леонтьєва.

Уніфікувавши численні синонімічні прикметники до базових, якими користуються найбільш часто досліджувані було створено 26 шкал-антонімів. Отримані шкали-антоніми набули статусу біполярних та градуальних вербальних шкал у формі семантичного диференціалу. Завдяки процедурі семантичного диференціалу ми отримали числові дані двох вибірок (юнаків і дівчат 18–20 років).

У результаті факторизації даних семантичного диференціалу ми виявили систему концептів «ставлення до світу» обстежуваних. Критеріями, за якими здійснювалося порівняння двох вибірок ми обрали: наявність чи відсутність гендерних відмінностей у системі концептів, які відбивають ставлення до світу молодих людей, що дозволяє з'ясувати наскільки стереотипним, гендернополаризованим є світосприйняття молоді.

Таблиця 1

Коцептосфера «ставлення до світу» студентів

Фактори (факторне навантаження)	
Чоловіки	Жінки
Високий матеріальний статус (понад 0,7)	Сім'я та кар'єра (понад 0,6)
Престиж (понад 0,6)	Самоствердження у захопленнях (понад 0,6)
Захоплення задля реалізації соціальної спрямованості (понад 0,6)	Індивідуальність у професії та зовнішності (понад 0,6)

За результатами факторного аналізу у чоловіків було виділено три значущих фактори, які спільно обумовлюють 61,86% дисперсії, що можна розглядати як прийнятний результат факторизації матриці даних. Слід відзначити уніполярність всіх виділених факторів, що слугує статистичним доказом на користь несуперечливості моделі первинних інтерпретативних схем, отриманих на попередньому етапі дослідження.

Перший фактор, виявлений у контексті ідентифікації «ставлення до світу», визначає 38,79% дисперсії. Його було проінтерпретовано як «Високий матеріальний статус» у зв'язку із семантичним узагальненням змісту наступних тверджень: отримати високоопла-

чувану професію (0,72); більш високий матеріальний рівень сім'ї (0,66); налагодження корисних контактів, зв'язків (0,65); захоплення заняттями, які сприяють підвищенню матеріального рівня (0,57); займатися фізичними видами занять, які б підкреслювали індивідуальність (0,55); підвищення освітнього рівня задля отримання високооплачуваної професії (0,53).

Таким чином, найважливішим концептом «ставлення до світу» у юнаків виявлено «матеріальний статус», який визначається в першу чергу, високооплатною професією, достатньо високим матеріальним рівнем сім'ї, налагодженням корисних контактів та зв'язків. Крім того, матеріальний імідж визнача-

ється захопленнями та рівнем освіти. Такий результат не є несподіваним, оскільки чоловіки дійсно велику увагу приділяють матеріальному рівню, від якого залежить їх статус.

Другий фактор (15,77% дисперсії) – «Престиж»: підвищення рівня освіти задля отримання престижної професії (0,67); підвищення рівня освіти задля кар'єри (0,64); налагодження корисних контактів, зв'язків (0,61); захоплення заняттями, які підкреслюють індивідуальність (0,53).

Концепт «престиж» передбачає досягнення певного рівня освіти, який би дозволив отримати престижну професію, кар'єрне зростання. Крім того, престиж визначається наявністю корисних зв'язків, оригінальністю захоплень.

Третій фактор (7,3% дисперсії) – Захоплення задля реалізації соціальної спрямованості (понад 0,6): прагнення реалізувати свою соціальну спрямованість через захоплення (0,68); захоплення заняттями, які створюють можливості для творчості (0,62); професія, яка б сприяла духовному розвитку (0,55).

Слід відзначити, що даний фактор має низьку статистичну значущість, тому даний концепт є менш важливим у структурах гендерного досвіду чоловіків. Однак високе факторне навантаження окремих шкал (понад 0,6), дозволяє тлумачити його. Отже, концепт «захоплення», семантичний зміст якого свідчить про конструктивне спрямування захоплень молодих людей (через захоплення реалізовувати соціальну спрямованість, творчі здібності). На нашу думку, даний концепт сконструйований у контексті спільноти студентства, серед яких значна кількість зайнята волонтерством, працює у громадських організаціях, що створює умови для розкриття не тільки свого творчого потенціалу, але й вирішувати певні суспільні проблеми.

У дівчат виявлена дещо інша конфігурація концептів «ставлення до світу»: представлена чотирма факторами, які разом зумовлюють 59,49% дисперсії, що можна розглядати як відносно прийнятний результат факторизації. Перший фактор (28,93% дисперсії) – «Гармонійна сім'я та професійна кар'єра»: прагнення до створення гармонійної сім'ї

(0,69); прагнення до більш високого матеріального рівня сім'ї (0,67); створення стосунків у сім'ї на партнерських засадах (0,6); отримання високооплачуваної професії (0,59); отримання освіти задля престижу (0,56); отримання освіти задля кар'єри (0,5).

Актуальним концептом досвіду дівчат є «сім'я та кар'єра». Гармонійні стосунки у сім'ї значною мірою визначаються її матеріальним становищем, тому актуальним є прагнення жінок до отримання високооплачуваної професії. Отримання освіти відбувається, як і у юнаків, задля престижу та кар'єри. Іншими словами, у свідомості дівчат існує уявлення про залежність між високооплачуваною та престижною професією, що створює можливості для кар'єрного зростання. Таке уявлення дівчат є емансипованим, нетрадиційним, і відбиває їхнє прагнення покладатися на самих себе у створенні матеріальних благ для сім'ї, шляхом поєднання сімейної та професійної ролі.

Другий фактор (20,54% дисперсії) було проінтерпретовано як «Самоствердження у захопленнях»: збереження індивідуальності у своїх захопленнях (0,7); захоплення задля реалізації своїх здібностей (0,61); реалізація соціальної спрямованості через захоплення (0,58); мати гарну фізичну форму (0,53).

Отже, даний фактор включає шкали, які чітко вказують на актуальність цінностей дозвілля, захоплень дівчат. Однак на відміну від юнаків, захоплення дівчат не стільки пов'язані із задоволенням, скільки із реалізацією здібностей, підкресленням індивідуальності, збереженням відповідної фізичної форми. Іншими словами, концепт «захоплення» у гендерному досвіді юнаків має більш гедоністичне наповнення, ніж у жінок. Отже, даний концепт «ставлення до світу» у жінок складно назвати стереотипним.

Третій фактор (10,02% дисперсії) – «Індивідуальність»: отримання професії, яка б підкреслювала індивідуальність (0,65); мати гарну фізичну форму (0,57); підвищення освітнього рівня задля високооплачуваної роботи (0,56); налагодження корисних контактів, зв'язків (0,5).

У дівчат концепт «індивідуальності» стосується професії, зовнішності, яка може за-

безпечуватися завдяки високооплачуваній роботі та налагодженим корисним контактам. Іншими словами, щоб виявити свою індивідуальність, необхідно мати матеріальний достаток, який, знову ж таки, жінки прагнуть досягнути завдяки високооплачуваній роботі та потрібним зв'язкам. Зміст даного концепту у гендерному досвіді жінок суттєво відрізняється від змісту чоловіків, який значно в більшій мірі є стереотипним.

Таким чином, порівнявши конфігурацію системи концептів «ставлення до світу» у юнаків та дівчат, можна стверджувати, що вона є різною оскільки значною мірою визначається тими установками, стереотипами, що циркулюють у студентському середовищі, нашій культурі. Особливо це стосується світобачення юнаків, які спрямовані на матеріальний успіх задля престижу. Тому можна припускати, що серед сучасних молодих людей престиж є важливим мотивом їхнього самовираження. Важливим чинником савираження сучасних юнаків є їхні захоплення, які створюють можливості для реалізації соціальної спрямованості. Дещо іншою є модель концептів у дівчат, яку можна вважати більш соціально зрілою, оскільки кар'єрні домагання пов'язані із добробутом у сім'ї, що свідчить про зміну уявлень сучасних дівчат, щодо джерела матеріального забезпечення сім'ї, відповідальність за яку покладають на себе. Важливим концептом «ставлення до світу» є пошук індивідуальності, який відбувається через захоплення та вибір професії. Така система концептів «сталення до світу» у юнаків

та дівчат свідчить про їх соціальну спрямованість та зумовленість.

Отже, зміщення акцентів у гендерних дослідженнях з відмінностей на способи їх конструювання створює можливості вивчення та пояснення особливостей гендерної варіативності у різних групах, спільнотах, культурах. Досліджуючи гендер особистості доцільно робити акцент на з'ясуванні системи концептів («ставлення до себе», «ставлення до інших», «ставлення до світу»), яка є основою гендерної моделі світу особистості, що створюється в процесі міжособистісної взаємодії в результаті інтерпретації. Такий підхід дозволяє пояснити соціокультурну зумовленість гендеру і актуалізує питання дослідження способів конструювання гендеру у різних групах, спільнотах, культурах.

Список використаних джерел

1. Келли Д. Теория личности: Психология личностных конструктов / Д. Келли ; пер. с англ. и науч. ред. А. А. Алексеева. — СПб. : Речь, 2000. — 248 с.
2. Павленис Р. И. Проблемы смысла. Современный логико-философский анализ языка / Р. И. Павленис. — М. : Мысль, 1983. — 286 с.
3. Соколовская Ж. П. «Картина мира» в значении словесной семантической фантазии или катехизис семантики / Ж. П. Соколовская. — Симферополь : Таврия, 1993. — 231 с.
4. Серебренников Б. О. Роль человеческого фактора в языке / Б. А. Серебренников, Е. С. Кубряков, В. И. Постовалова // Язык и картина мира ; АН СССР, Ин-т языкознания. — М. : Наука, 1988. — 215 с.
5. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості: Навчальний посібник / Т. М. Титаренко. — 2-е вид. — К. : Каравела, 2013. — 372 с.
6. Франселла Ф. Новый метод исследования личности / Ф. Франселла, Д. Баннистер — М. : Прогресс, 1987. — 234 с.

L. ZAHRAI
Ivano-Frankivsk

GENDER SPECIFIC OF STUDENTS' CONCEPTS «ATTITUDE TO THE WORLD»

The article analyzes the issue of gender in social and cultural context. The necessity of social constructivism as a new methodology for the study of gender has been justified. The attention has been focused on the study of gender model of the world, which is interpreted as a continuous system of concepts, meanings constructed in the process of interpersonal interaction in a certain context as a result of interpretation. The research methodology for configuration of the students' system of concepts «attitude to the world» has been suggested. The author highlights different configurations of the system of concepts «attitude to the world» of male and female students received as a result of applying factual analysis procedure.

Key words: gender, gender model of the world, individual system of meanings, interpretation, concept, system of concepts «attitude to the world».

Л. Д. ЗАГРАЙ
г. Ивано-Франковск

ГЕНДЕРНАЯ СПЕЦИФИКА КОНЦЕПТОВ «ОТНОШЕНИЕ К МИРУ» У СТУДЕНТОВ

В статье анализируется проблема конструирования гендера, гендерного опыта личности в социокультурном контексте. Обосновывается необходимость поиска новой методологии исследования гендера – социального конструктивизма. Акцентируется внимание на исследовании гендерной модели мира как континуальной системы концептов, смыслов конструирующихся в процессе межличностного взаимодействия в определенном контексте в результате интерпретации. Предлагается методика исследования конфигурации системы концептов «отношения к миру» в студентов. Представлены разные конфигурации системы концептов «отношения к миру» в юношей и девушек полученных в результате использования факторного анализа.

Ключевые слова: гендер, гендерная модель мира, индивидуальная система значений, интерпретация, концепт, система концептов «отношения к миру».

Стаття надійшла до редколегії 20.10.2015

УДК 159.9.378

В. Л. ЗЛИВКОВ, С. О. ЛУКОМСЬКА
м. Київ
olenivka@rambler.ru
svitluk@ukr.net

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Розглянуто особливості волонтерської діяльності у сучасних соціокультурних умовах України. Проаналізовано основні види мотиваційної спрямованості волонтерів, проблеми та перспективи розвитку волонтерського руху. Окреслено напрямки координації діяльності різних волонтерських організацій із врахуванням мотиваційних аспектів благодійництва.

Ключові слова: волонтер, мотиваційна спрямованість, особистість, благодійність.

Сучасна соціополітична ситуація, військові дії на Сході України призвели до появи нових форм волонтерської діяльності, а саме слово «волонтер» дедалі більше оновлюється за змістом. Окрім, на перший погляд, позитивного поступу у напрямку благодійницької діяльності, спрямованої на допомогу армії, переселенцям, пораненим і сім'ям загиблих, з'являється й негативний контекст поняття «волонтерити», значною мірою зумовлений різними видами мотивації допомоги іншим людям. Втім ця тенденція відносно не нова, оскільки з появою так званих благодійних внесків, які насправді нерідко є примусовими і обов'язковим, зміст поняття «благодійність» часто вживається у негативному значенні. Наш досвід діяльності у громадських

організаціях свідчить про недовіру користувачів послуг і грантодавців саме до організацій, що мають у назві «благодійний фонд», який по суті є синонімом непрозорості і нерідко – шахрайства, зокрема відомий фонд «Україна 3000» із недобудованою й понині лікарнею майбутнього. Втім якщо до 2014 р. громадські організації, які як правило, акумулювали волонтерські ресурси, спрямовували свою діяльність на захист прав та інтересів соціально вразливих груп населення, й користувалися або довірою, або відносно нейтральним ставленням пересічних громадян, то у 2014 р. спостерігаємо пік ініціатив як громадських організацій, так і окремих осіб, які на громадських (по суті – волонтерських) засадах допомагали там, де зусилля держави бу-